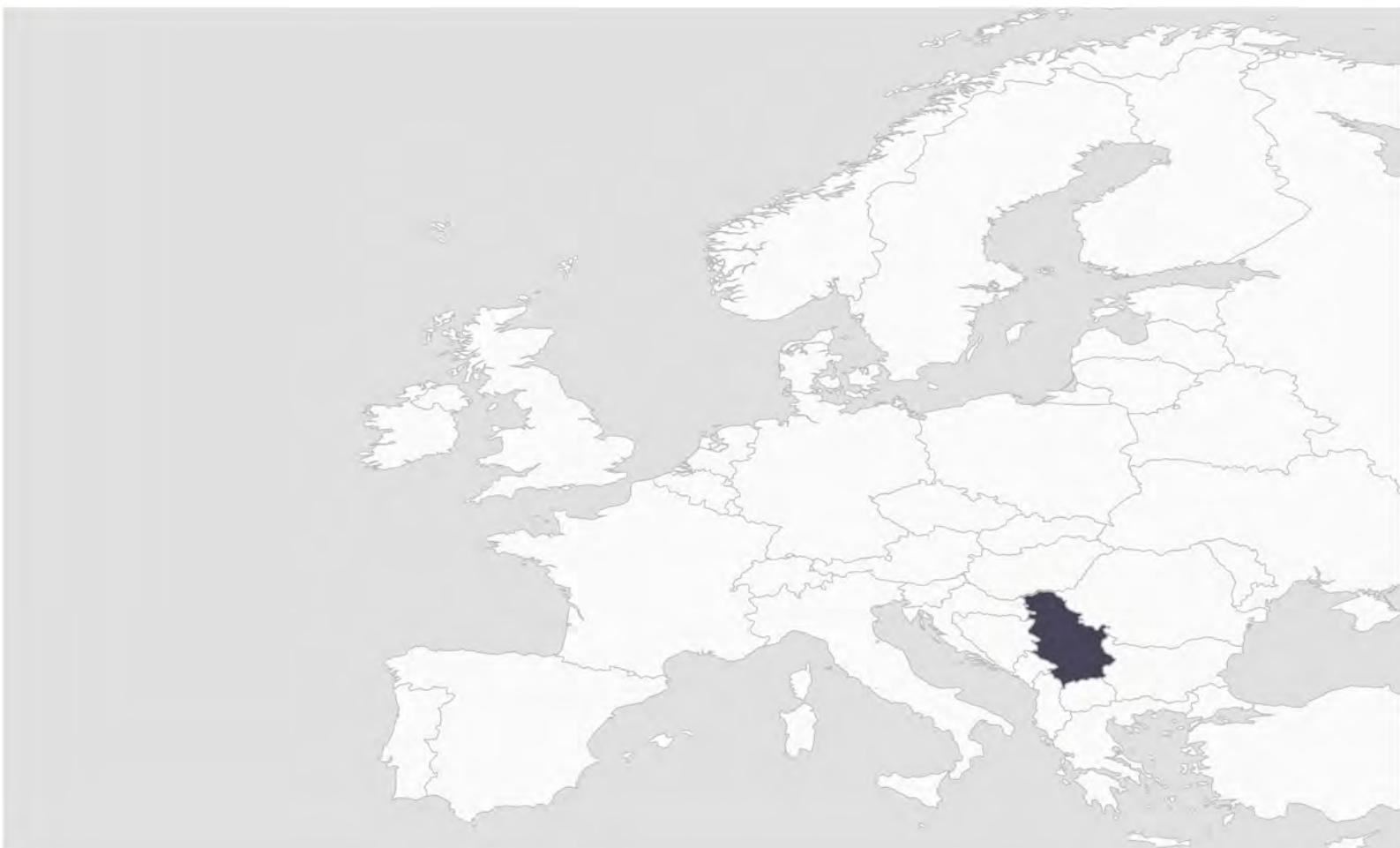

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
Министарство заштите животне средине
Агенција за заштиту животне средине

УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ У ПЕРИОДУ 2011.-2016.ГОДИНА

РЕПУБЛИКА СРБИЈА

Министарство заштите животне средине

Агенција за заштиту животне средине

**УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ
У ПЕРИОДУ 2011-2016. ГОДИНА**

Београд, јул 2017. године

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
Министарство заштите животне средине
Агенција за заштиту животне средине

**УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ
У ПЕРИОДУ 2011-2016. ГОДИНА**

Извештај припремили

Мр. Љиљана Ђорђевић
Нада Радовановић
Мр. Небојша Реџић

Директор Агенције

Филип Радовић

САДРЖАЈ

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ИЗВЕШТАВАЊУ	3
УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ У ПЕРИОДУ 2010 – 2016. ГОДИНА	7
САНИТАРНЕ ДЕПОНИЈЕ И РЕГИОНИ ЗА УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ	17
ЈКП И ДИВЉА СМЕТЛИШТА	19
ДОЗВОЛЕ ЗА УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ	21
АМБАЛАЖА И АМБАЛАЖНИ ОТПАД	23
ПРОИЗВОДИ КОЈИ НАКОН УПОТРЕБЕ ПОСТАЈУ ПОСЕБНИ ТОКОВИ ОТПАДА	26
МЕДИЦИНСКИ И ВЕТЕРИНАРСКИ ОТПАД	30
ПРОЈЕКТНЕ АКТИВНОСТИ У АГЕНЦИЈИ ЗА ЗАШТИТУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	32
АНАЛИЗА ИЗАЗОВА И ПРОБЛЕМА СА РЕШЕЊИМА И ПРОЦЕНОМ РИЗИКА	37

УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ У ПЕРИОДУ 2011-2016. ГОДИНА

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ИЗВЕШТАВАЊУ

Законски основ за извештавање

Подаци о управљању отпадом у Републици Србији се прикупљају у складу са Законом о управљању отпадом ("Сл. гласник РС", бр. 36/2009, 88/2010 и 14/2016). Извештавањем су обухваћене све врсте отпада, осим оних наведених у члану 4. Закона – Изузеци од примене.

Чланом 75. истог Закона предвиђени су обвезници извештавања и то:

- Произвођач, власник и/или други држалац отпада, изузев домаћинства,
- Правна лица, односно предузетници који учествују у промету отпада,
- Произвођач и увозник производа који после употребе постају посебни токови отпада,
- Оператер постројења за поновно искоришћење отпада,
- Оператер на депонији.

Сви обвезници извештавања су дужни је да воде и чувају дневну евиденцију о количинама генерисаног, преузетог, искоришћеног, депонованог, увезеног или извезеног отпада и да доставља Агенцији годишњи извештај.

Извештавање о амбалажи и амбалажном отпаду прописано је Законом о амбалажи и амбалажном отпаду ("Сл. гласник РС", бр. 36/2009), поглавље 4. Извештавање о амбалажи и амбалажном отпаду.

Подаци се прикупљају у складу са:

1. Правилником о методологији за израду националног и локалног регистра извора загађивања, као и методологији за врсте, начине и рокове прикупљања података ("Сл. гласник РС", бр. 91/2010, 10/2013 и 98/2016),
2. Правилником о обрасцу дневне евиденције и годишњег извештаја о отпаду са упутством за његово попуњавање ("Сл. гласник РС", број 95/2010) и 88/2015),
3. Правилником о обрасцима извештаја о управљању амбалажом и амбалажним отпадом ("Сл. гласник РС", бр. 21/2010 и 10/2013),
4. Уредбом о производима који после употребе постају посебни токови отпада, обрасцу дневне евиденције о количини и врсти произведених и увезених производа и годишњег извештаја, начину и роковима достављања годишњег извештаја, обвезницима плаћања накнаде, критеријумима за обрачун, висину и начин обрачунавања и плаћања накнаде ("Сл. гласник РС", бр. 54/2010, 86/2011, 41/2013 - др. правилник и 3/2014),
5. Правилником о обрасцу Документа о кретању опасног отпада, обрасцу претходног обавештења, начину његовог достављања и упутству за њихово попуњавање ("Сл. гласник РС", број 17/17).

Број предузећа која су извештавала

Број пријављених постројења која у току делатности стварају отпад и постројења која учествују у пословима управљања отпадом је дат у табели 1.

Табела 1. Број пријављених постројења која у току делатности генеришу отпад и постројења која учествују у пословима управљања отпадом

Година	Генерисање отпада	Поновно искоришћење отпада	Одлагање отпада	Увоз отпада	Извоз отпада
2011	758	157	14	18	57
2012	1142	134	17	23	79
2013	1582	253	24	30	90
2014	1941	274	29	40	92
2015	2228	291	28	45	90
2016	2761	306	33	48	93

Као што се види из табеле 1. број предузећа који извештавају о генерисању отпада се од 2011 године повећао за 72%, док је у односу на прошлу годину повећан за 19,3%. Број оператера поновног искоришћења отпада се у односу на 2011. годину повећао за 48,7%, а у односу на 2015. годину за 5%. Обим извештавања за одлагање отпада је у односу на 2011, повећао за 57,6%, а у односу на прошлу годину за 15%. Број извештаја о увозу и извозу отпада се повећао за 62,5%, односно 38,7%, а у односу на 2015. годину за 6,2%, односно 3,2%.

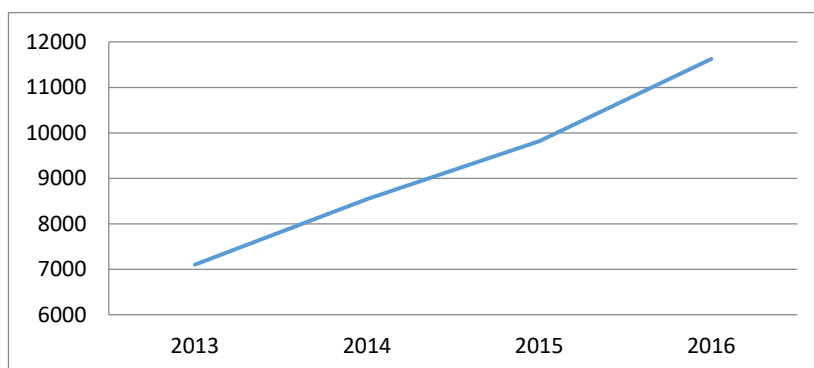
Број достављених извештаја

Евиденција о броју достављених извештаја се води од 2013. године када је успостављен постројећи информациони систем. У табели 1. је дат број достављених извештаја о управљању отпадом по годинама за период 2013 – 2016 година. Графички приказ броја достављених извештаја о управљању отпадом је дат на слици 1.

Табела 2. Број достављених извештаја у периоду 2013 – 2016 година

Година	Генерисање отпада	Одлагање отпада	Поновно искоришћење	Извоз отпада	Увоз отпада	Комунални отпад	Укупно*
2013	6602	24	253	90	30	106	7105
2014	8014	29	274	92	40	96	8545
2015	9266	28	291	90	45	96	9816
2016	11050	33	306	93	48	96	11626

* Број достављених извештаја за 2016. годину до 27.07.2017. године.

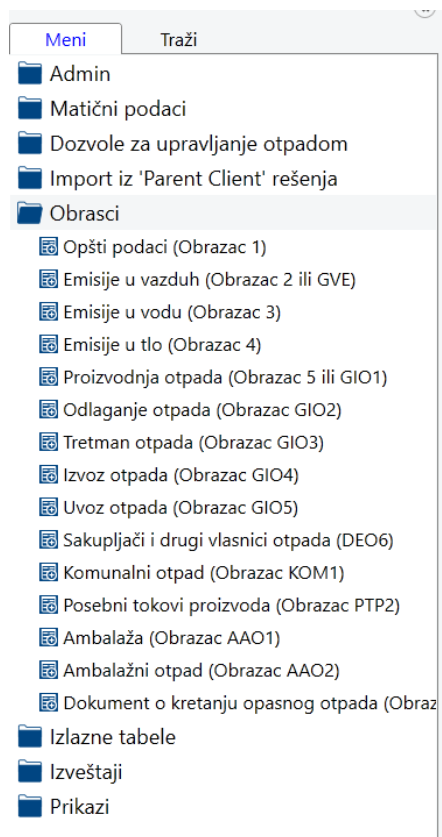
Слика 1. Број достављених извештаја о управљању отпадом

Као што се види из табеле 2. број извештаја у периоду 2013 – 2016 година је повећан за 39%, док је у односу на прошлу годину повећан за око 15%.

Информациони систем управљања отпадом

Постојећи информациони систем управљања отпадом се користи за извештавање од 2013. године.

Извештавање кроз ИС обухвата 15 образаца као што је приказано на слици 2.

Слика 2. Обрасци за извештавање у НРИЗ ИС

Цео систем је пројектован двојезично – српски и енглески језик.

Постоји неколико образаца где се подаци прикупљају у Excel формату и то је из области управљања отпадом ПЦБ уређаји и ПЦБ отпад.

Планирана је за ову годину израда ИС подсистема Националног регистра извора загађивања у области отпада за извештавање о расходованим возилима. У припреми је израда регистра ауто отпада у Србији, што је неопходно за ефикасну имплементацију законске регулативе у овој области.

Документ о кретању опасног отпада

Најновија форма у области управљања отпадом је Документ о кретању опасног отпада – Образац ДКО који је имплементиран половином марта месеца. Обавезу достављања извештаја у складу са Законом, има произвођач, односно власник и/или други држалац и свако ко преузима опасан отпад за свако кретање опасног отпада.

До 27.07.2017. године пријављено је и извршено 13038 кретања опасног отпада на територији Републике Србије. Сваког дана се пријави између 80 и 100 нових кретања опасног отпада.

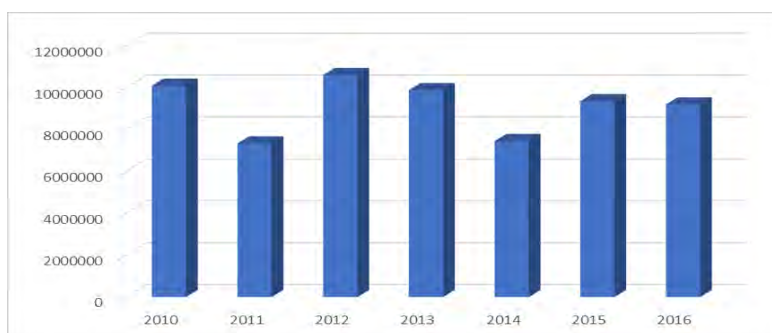
УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ У ПЕРИОДУ 2010 – 2016. ГОДИНА

Производња отпада

Укупна количина произведеног отпада, према подацима достављеним у Национални регистар извора загађивања, је дата у табели 3, односно слици 2.

Табела 3. Укупна количина произведеног отпада годишње у периоду 2010 – 2016 година

Година	Количина отпада (t)
2010	10094362
2011	7337333
2012	10601454
2013	9881313
2014	7451105
2015	9354680
2016	9197100

Слика 2. Укупна количина произведеног отпада (t)

Као што се види из табеле 3. укупна количина отпада, се креће око 9 милиона тона. Смањене количине у 2011 и 2014 години су последица гашења предузећа, односно ремонта у предузећима која достављају податке. Детаљнија објашњења за промене количина су дате уз табелу 7.

У табелама 4. и 5. су дати индикатори - Укупна количина произведеног отпада по становнику годишње и Укупна количина произведеног отпада у односу на БДП.

Табела 4. Укупна количина произведеног отпада по становнику годишње (t/stan/god)

Година	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Количина произведеног отпада по становнику (kg/stan/god)	1,4	1,2	1,5	1,5	1,0	1,3	1,3

Табела 5. Укупна количина произведеног отпада у односу на БДП (t/mil \$)

Година	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Количина произведеног отпада у односу на БДП (t/mil \$)	256,4	157,9	260,6	217,1	168,8	251,8	243,7

Као што се види из табела 4. и 5. количина произведеног отпада се последњих година креће око 1,3 t/stan/god, односно око 250 t/mil \$)

У табели 6. је приказана укупна количина произведеног отпада подељена на опасан, односно неопасан отпад.

Табела 6. Укупна количина неопасног и опасног отпада (t/god)

Година	Количина неопасног отпада (t)	Количина опасног отпада
2011	7 242 191	95 142
2012	10 524 139	77 315
2013	9 754 383	126 930
2014	7 396 241	54 864
2015	9 301 212	53 468
2016	9 122 782	74 318

Удео опасног отпада у периоду 2011 – 2016 година се кретао од 0,7% до 1.2% у односу на укупни произведени отпад. У 2016. години удео опасног отпада у укупној количини отпада је износио је мање од 0,8%.

У табели 7. је приказана укупна количина отпада по категоријама отпада из Каталога отпада.

Табела 7. Укупна количина отпада по категоријама отпада из Каталога отпада(t/god)

Група	Године						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
1	/	/	/	/	/	/	
2	135627	145549	128603	82251	64922	70606	32861
3	11377	31840	32458	34623	26719	25574	32455
4	128	1613	2340	2664	3226	4276	6657
5	1022	580	1387	3476	5573	1613	3642
6	74547	50395	53548	70679	1701	2073	893
7	1954	1538	4235	4835	6661	7763	7704
8	1037	1477	1010	3912	3292	3624	3554
9	223	88	155	233	312	275	305
10	7087339	3358146	6430128	6739729	4454716	6499254	6546377
11	826	1378	1136	1953	1292	1355	2215
12	11181	32796	15857	46238	52838	57243	56848
13	5750	1944	5129	13628	12170	10751	10182
14	0.5	4	4	181	88	197	27
15	14728	52845	51326	82553	84952	98717	105325
16	16554	16139	22737	31192	47162	34497	38628
17	31497	431109	1118052	78608	210732	258692	107897
18	2406	2853	2519	2455	2873	2822	2824
19	15761	473214	72281	227583	285579	339039	274930
20	2682404	2733825	2658549	2454520	2186297	1936309	1963776
Укупно	10094362	7337333	10601454	9881313	7451105	9354680	9197100

Из табеле 7. се види да је највећа количина отпада у категорији 10. – Отпад из термичких процеса и износи око 70% од укупне вредности произведеног отпада. Највећи произвођачи отпада су термоенергетски објекти, који у току свог рада производе летећи пепео од угља. Заступљене су у значајним количинама и друге врсте отпада који потичу из термичких процеса: шљака, отпади од прераде шљаке, муљеви и филтер погаче.

Смањене количине отпада из групе 06 у 2014. години су настале јер није пријављен отпад ознаке 06 01 04* - фосфорна и фосфораста киселина (отпадни фосфогипс) које је у претходним годинама пријављивало предузеће Elixir - Прахово и ИХП Прахово.

ПИБ	Предузеће	Индексни број	2011	2012	2013
100777129	Elixir - Прахово	06 01 04*			67630
100777145	ИХП Прахово	06 01 04*	35370	42835	

Смањене количине отпада из групе 10 у 2014. години су настале јер је пријављена количина приближно 2 милиона тона мања него у 2013. години због смањеног ископа угља у коповима Србије за око 10 милиона тона.

Повећане количине отпада из групе 12 у 2013. и 2014. години су настале јер је предузеће “FIAT CHRYSLER Аутомобили Србија” почела да извештава о отпаду од стругања и обраде ферометала.

Повећане количине отпада из група 13 и 15 у 2013. и 2014. години су настале због повећаног обима извештавања од стране произвођача отпада.

Количина произведеног комуналног отпада

У табели 8. су дати основни индикатори који показују количине произведеног комуналног отпада и њима се прати остварење стратешког циља - избегавање и смањивање настајања отпада. Индикатори се израђују на основу годишњих података о количини отпада пријављених од стране комуналних предузећа у локалним самоуправама у складу са Правилником о обрасцу дневне евиденције и годишњег извештаја о отпаду (Сл. гласник РС, број 95/10).

У складу са Правилником о методологији за прикупљање података о саставу и количинама комуналног отпада на територији јединице локалне самоуправе (Сл. гласник РС, бр. 61/2010) локалне самоуправе имају обавезу да четири пута годишње ураде анализе количина и састава комуналног отпада на својој територији.

Број ЈК предузећа која су известила у 2013 години износи укупно 107, док је за 2016. годину податке доставило 95 локалних самоуправа. За локалне самоуправе које нису извршиле своју обавезу извршена је процена.

Табела 8. Индикатори комуналног отпада

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Укупна количина генерисаног отпада (мил. t)	2.65	2.71	2.62	2.41	2.13	1.840	1,89
Количина прикупљеног и депонованог отпада од стране општинских ЈКП (мил. t)	1.89	2.09	1.83	1.92	1.67	1.36	1.49
Просечни обухват прикупљања отпада (%)	72	77	~ 70	80	~80	82	~82
Средња дневна количина комуналног отпада по становнику (kg)	0.99	1.01	0.99	0.92	0.81	0.71	0.73
Средња годишња количина по становнику (t)	0.36	0.37	0.36	0.34	0.30	0.26	0,27

Као што се види из табеле 8. у 2015. години наставља се пад вредности количина генерисаног и сакупљеног комуналног отпада уз благо повећање обухвата његовог прикупљања. То показује, пре свега, успешност система прикупљања појединих фракција комуналног отпада у локалним заједницама, као што је нпр. отпадни папир и картон, амбалажни отпад, као и друге врсте отпада које су обично завршавале у контејнерима, али и додатно смањење куповне моћи становништва као последице економске кризе.

Тек 2013. године јавно комунална предузећа су по први пут пријавила и одвојено сакупљање фракција отпада, што је дато у табели 9. Као што се види количина одвојено сакупљених количина фракција комуналног отпада драстично опада, што је последица, пре свега, све већег издвајања отпада из контејнера од стране физичких лица.

Табела 9. Одвојено сакупљене врсте отпада

Врста отпада	Индексни број отпада	Количина одвојено сакупљених врста отпада (t)			
		2013	2014	2015	2016
Папир и картон	15 01 01 и 20 01 01	9936.8	2242	4982.6	2339.7
Стакло	15 01 07 и 20 01 02	3948	7174.2	863.9	780.3
Пластика	15 01 02 и 20 01 39	9066.7	4674	5642.2	1645.4
Метали	15 01 04, 16 01 18 и 20 01 40	556.7	51.7	617.3	8.3
Дрво	20 01 38	1292	337.4	248.0	49.9
Оловне батерије	16 06 01	0.8	0.4	0.0	0
Композитна амбалажа	15 01 05	6.6	9.2	62.9	16.0
Отпадне гуме	16 01 03	35.7	32.2	246.2	28.8
Отпадна уља	13 02 05	0	0.4	0.0	0
Биоразградиви отпад	20 02 01	0	0	1500.0	0
ЕЕ отпад	20 01 35 и 20 01 36	0	0	1.2	0
Укупно		24843.3	14521.5	14164.3	4868.4

Количина одвојено сакупљених врста отпада у локалним самоуправама у 2016. износи само 20% у односу на 2013. годину.

Количина произведеног опасног отпада

Због свог израженог утицаја на здравље људи и животну средину, посебно је издвојена анализа генерисаног опасног отпада. Количина произведеног опасног отпада у периоду 2011 – 2016. година је дата у табели 10., док је у табели 11. дата количина опасног отпада по становнику.

Табела 10. Количина произведеног опасног отпада у периоду 2011 – 2016 година (t/god)

Година	Количина опасног отпада (t)
2011	95142
2012	77315
2013	126930
2014	54864
2015	53468
2016	74318

Табела 11. Количина произведеног опасног отпада по становнику годишње (kg/stan/god)

Година	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Количина произведеног опасног отпада по становнику годишње (kg/stan/god)	13,1	10,7	17,7	7,7	7,5	10,5

Из табеле 10. се види да је укупна количина опасног отпада мала и износи просечно око 80 хиљада тона годишње, односно 11,2 kg/stan/god.

Из табеле 12. Количина произведеног опасног отпада по групама отпада из Каталога отпада се види да је највећа количина опасног отпада из категорије 10. Отпади из термичких процеса. Количина отпада у категорији 6. је смањена након 2014. године јер је Еликсир Прахово који је извештавао производњу фосфогипса као отпада, престао са радом.

Табела 12. Количина произведеног опасног отпада по групама отпада из Каталога отпада

Група	Количина опасног отпада (t)					
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
1						
2		0.04	0.50	2.60	0.60	
3			3		16	
4	1	15				
5	542	1054	3459	5537	1613	3629
6	40199	44418	67829	120	354	772
7	700	258	402	1422	1300	687
8	930	372	2759	1910	2047	1840
9	44	110	120	123	115	100
10	37848	15253	12796	10508	15632	29806
11	600	439	453	436	402	1092
12	2539	1584	622	1568	1702	3237
13	1944	5129	13628	12170	10751	10182
14	4	4	181	88	197	27
15	678	935	1229	1448	2303	4188
16	3966	1718	4082	11699	8660	10147
17	179	1226	14854	2335	2100	819
18	2502	2094	2232	2623	2542	2564
19	1802	1143	847	1277	2255	3084
20	667	1563	1435	1596	1479	2144
Укупно:	95142	77315	126930	54864	53468	74318

Количина поново искоришћеног отпада

На основу података достављених од стране 297 оператера који имају дозволу за поновно искоришћење отпада, у току 2016. године је подвргнуто третману 1,68 милиона t отпада. Од укупне количине прерађеног отпада највише су заступљени отпадни метали који садрже гвожђе и отпади из термичких процеса односно шљака и летећи пепео од угља, а затим следе папирна и картонска амбалажа.

У табели 13. је приказана количина поново искоришћеног отпада према врстама поступака. Поступци од R1 – R10 су прави поступци третмана, док поступци од R11 – R13 представљају помоћне активности везане за поступке третмана – припрему отпада, складиштење.

Табела 13. Количина поново искоришћеног отпада

Година	Укупно третирано (t)	Третирано поступком R1 – R10 (t)	Третирано поступком R11 – R13 (t)
2011	1.453.772,13	1.422.017,12	31.755,01
2012	1.119.482,03	940.662,21	178.819,82
2013	1.787.663,91	1.493.388,39	294.275,52
2014	2.005.387,29	1.660.067,97	345.319,33
2015	1.639.486,00	1.279.231,00	360.255,00
2016	1.679.340,00	1.418.226,00	261.122,00

Депоноване отпада

Извештај о количинама одложеног отпада у 2016. години доставило је 33 оператера. У табели 14. је дат преглед количина депонованог отпада у периоду 2011 – 2016 година.

Табела 14. Количина депонованог отпада по врстама *

Година	Количина депонованог опасног отпада (t)	Количина депонованог неопасног отпада (t)
2011		347.367,00
2012	7.684,87	1.172.413,17
2013	7.390,48	985.005,366
2014	5.995,01	1.117.831,71
2015	13.900,25	1.267.632,45
2016	30.417,12	1.271.532,57

* Овом табелом није обухваћен депоновани комунални отпад.

Из табеле се види да је у 2016. години одложено 1,27 милиона t отпада, од чега је 30,5 хиљада t опасног отпада. Опасан отпад је одложен на 3 депоније регионалног карактера у количини од 1107 тона и на једну депонију за одлагање индустријског отпада на којој је одложено 29.310 t опасног отпада. Опасан отпад који је одложен на регионалне депоније чине грађевински и изолациони материјали који садрже азбест или неке друге изолационе материјале, а на депонији индустријског отпада су претежно одложени муљеви и филтер колачи који садрже опасне супстанце. Значајне количине одложеног неопасног отпада представљају отпади од прераде шљачке настале из термичких процеса, земља и камен, а затим следе мешани отпади од грађења и рушења као и мешавине или поједине фракције бетона, цигле, плочице и керамика.

Прекогранично кретање отпада

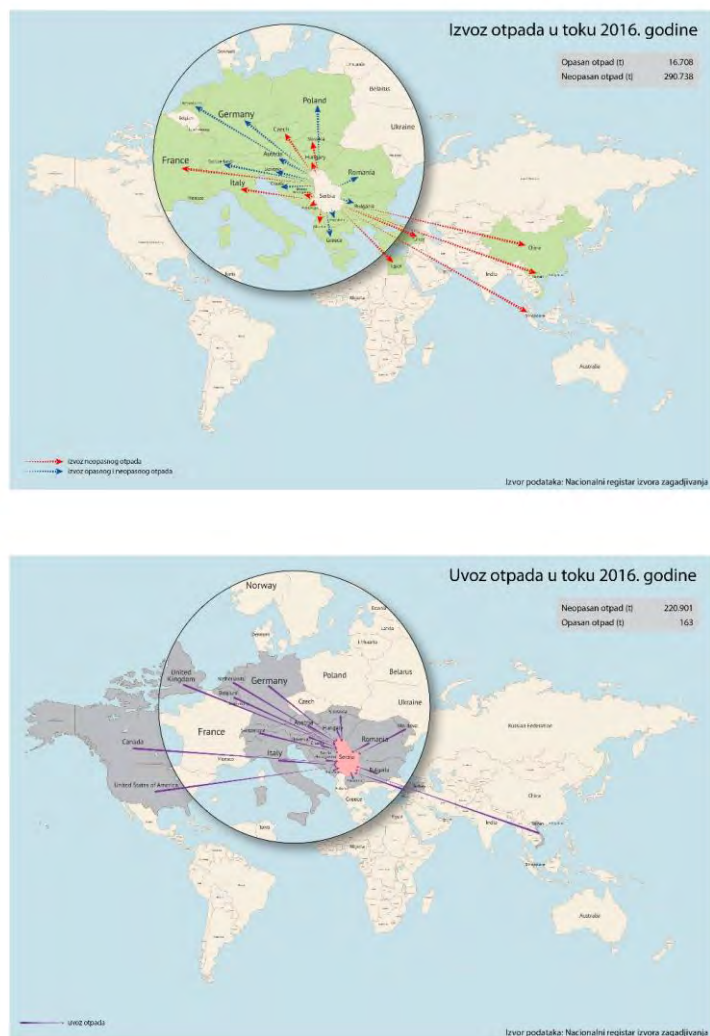
Прикупљени подаци показују кретање количина отпада у прекограничном промету отпадом, по врстама и земљама. Индикатором се прати напредак у остваривању циља: одрживо управљање отпадом. Индикатор се израђује на основу годишњих података о количини отпада пријављених у складу са Правилником о обрасцу дневне евиденције и годишњег извештаја о отпаду (Сл. гласник РС, број 95/10). Табела 15 и 16.

Табела 15. Извоз отпада у периоду 2012-2016. година

	2012	2013	2014	2015	2016
Опасан отпад	6468	10680	25003	23.884	16.708
Неопасан отпад	668450	406158	477822	281.145	290.738
Укупно	674918	416838	502826	305.029	307.446

Табела 16. Увоз отпада у периоду 2012-2016. година

	2012	2013	2014	2015	2016
Опасан отпад	3698	303	24	/	163
Неопасан отпад	218.822	221.494	243.087	216.878	220.901
Укупно	222.520	221.797	243.111	216.878	221.064

Слика 3. Земље увоза, односно извоза отпада

На слици 3. се види приказ земаља у које је отпад извезен, односно из којих је увезен. Највише отпада је извезено у Бугарску, Словенију и Турску. Највише отпада је увезено из Хрватске.

Из Републике Србије је у току 2016. године извезено 307.446 t отпада од чега 16.708 t има карактер опасног и 290.738 t неопасног отпада. Више од 60% извезеног отпада чине метали. Значајне количине представљају и извезени отпад од папира и картона, стаклена и пластична амбалажа и шљака настала из термичких процеса. Највећи проценат извезеног опасног отпада чине оловне батерије и акумулатори, а затим по количини следе мешавине материјала од механичког третмана отпада и отпадне киселине.

И даље се извозе велике количине отпада за које постоје прерађивачки капацитети у земљи.

Увезено је 221.064 тона отпада од чега 163 t има карактер опасног и 220.901 t отпада који је по карактеру неопасан. Отпад од папира и папирне и картонске амбалаже са количином од 112 хиљада тона представљају више од половине увезеног отпада. По заступљености следе пиљевина и остали отпади од прераде дрвета и метали. Опасан отпад представљају оловни акумулатори који су увезени из Црне Горе.

И даље се наставља тренд увоза и извоза истих врста отпада као што су на пример метали и отпадни папир.

Увоз и извоз секундарних сировина

На основу достављених података за 2016. годину урађена је анализу увоза и извоза за поједине група отпада које представљају секундарне сировине - метали, пластика, стакло, дрво, папир и картон, батерије и акумулатори и текстил. У избору секундарних сировина коришћен је документ - Став Европске комисије и социјалног комитета везан за избор секундарних сировина, уз уважавање националних потреба за појединим врстама отпадних материјала које представљају секундарне сировине.

Као што се види из табеле, извоза дрвеног отпада у 2016. години није било, али се јавља врло велики увоз пиљевине, иверје, струготине, дрво, иверица и фурнир, због чега је потребно унапред предупредити извоз ових врста отпада.

За неке отпаде подједнак је увоз и извоз. - папир и картон, пластика, што значи да предузећа не знају да постоји извоз отпада за које постоје прерађивачки капацитети у земљи. И метали се могу посматрати у сличном контексту.

Оно што се тренутно незна је колике су стварне потребе рециклажне индустрије Србије и за то је потребно направити посебан инвентар потреба.

Збирни приказ увоза и извоза секундарних сировина је дат у табели, док је детаљан приказ по врстама отпада дат у табели 17.

Табела 17. Збирни приказ увоза и извоза секундарних сировина

Врста отпада	Извоз (t)	Увоз (t)
Метали	164642	40377
Пластика	9267	9282
Стакло	14109	1417
Дрвени отпад	0	49376
Папир и картон	84744	83823
Батерије и акумулатори	5249	163
Текстил	580	455

У табели 18. је дат детаљан приказ Увоза и извоза секундарних сировина по врстама (индексним бројевима) у 2016. години.

Табела 18. Увоз и извоз секундарних сировина по врстама

ГРУПА	ПОДГРУПА	ИНДЕКСНИ БРОЈ	ОПИС	ИЗВОЗ			УВОЗ		
				КОЛИЧИНА ИНДЕКСНИ БРОЈ (t)	КОЛИЧИНА ПОДГРУПА (t)	КОЛИЧИНА ГРУПА (t)	КОЛИЧИНА ИНДЕКСНИ БРОЈ (t)	КОЛИЧИНА ПОДГРУПА (t)	КОЛИЧИНА ГРУПА (t)
Метали	Гвожђе и челик	12 01 01	стругање и обрада ферометала	6852	153113	164642	2826	23842	40377
		12 01 02	прашина и честице ферометала	0			0		
		16 01 16	резервоари за течни гас	0			0		
		16 01 17	ферозни метал	1669			0		
		17 04 05	гвожђе и челик	42175			11958		
		19 10 01	отпад од гвожђа и челика	45996			0		

Управљање отпадом у Републици Србији у периоду 2011-2016. година

	19 12 02	ферозни метал	56421			9058	
Обојени метали	17 04 01	бакар, бронза, месинг	4154	6817		422	2790
	17 04 02	алуминијум	1946			2368	
	17 04 03	олово	644			0	
	17 04 04	цинк	33			0	
	17 04 06	калај	0			0	
	17 04 11	каблови другачији од оних наведених у 17 04 10	40			0	
Племенити и други метали	16 02 13*	одбачена опрема која садржи опасне компоненте другачија од оне наведене у 16 02 09 до 16 02 12	0	1289		0	123
	16 02 14	одбачена опрема другачија од оне наведене у 16 02 09 до 16 02 13	0			0	
	16 02 16	компоненте уклоњене из одбачене опреме другачије од оних наведених у 16 02 15	1156			0	
	16 08 01	истрошени катализатори који садрже Au, Ag, Re, Ro, Pd, Ir или Pt (изузев 16 08 07)	132			87	
	16 08 02*	истрошени катализатори који садрже опасне прелазне метале или опасна једињења прелазних метала				0	
	16 08 03	истрошени катализатори који садрже прелазне метале или једињења прелазних метала који нису другачије специфицирани	1			36	
	20 01 35*	одбачена електрична и електронска опрема другачија од оне наведене у 20 01 21 и 20 01 23 која садржи опасне компоненте	0			0	
	20 01 36	одбачена електрична и електронска опрема другачија од оне наведене у 20 01 21, 20 01 23 и 20 01 35	0			0	

Управљање отпадом у Републици Србији у периоду 2011-2016. година

	Мешани метални отпад	12 01 03	стругање и обрада обојених метала	616	3423		0	13622			
		12 01 04	прашина и честице обојених метала	185			430				
		15 01 04	метална амбалажа	389			23				
		16 01 18	обојени метал	341			39				
		17 04 07	мешани метали	0			0				
		17 04 09*	отпад од метала контаминирани опасним супстанцама	0			0				
		18 01 01	оштри инструменти (изузев 18 01 03)	4			0				
		18 02 01	оштри инструменти (изузев 18 02 02)	0			0				
		19 10 02	отпад од обојених метала	732			0				
		19 12 03	обојени метали	213			13130				
		20 01 40	метали	943			0				
Пластика	Амбалажна пластика	15 01 02	пластична амбалажа	6138	6138	9267	8702	8702	9282		
		Остала отпадна пластика	07 02 13	отпадна пластика			66			3129	569
	12 01 05		обрада пластике	57			0				
	16 01 19		пластика	11			0				
	17 02 03		пластика	0			11				
	20 01 39	пластика	2995	0							
Стакло	Амбалажно стакло	15 01 07	стаклена амбалажа	14101	14101	14109	1417	1417	1417		
		Остали стаклени отпад	16 01 20	стакло			3			8	0
	17 02 02		стакло	0			0				
	19 12 05		стакло	5			0				
	20 01 02	стакло	0	0							
Дрвени отпад	Дрвена амбалажа	15 01 03	дрвена амбалажа	0	0	0	4161	4161	49376		
		Отпадно дрво	03 01 04*	пиљевине, иверје, струготине, дрво, иверица и фурнир који садрже опасне супстанце			0			0	0
	03 01 05		пиљевине, иверје, струготине, дрво, иверица и фурнир који садрже опасне супстанце другачије од оних наведених у 03 01 04	0			0			45215	
	03 03 01		отпад од коре и дрвени отпад	0			0			0	
	17 02 01		дрво	0			0			0	
	19 12 07		дрво другачије од оног наведеног у 19 12 06	0			0			0	
	20 01 38		дрво другачије од оног наведеног у 20 01 37	0			0			0	

Управљање отпадом у Републици Србији у периоду 2011-2016. година

Папир и картон	Папирна и картонска амбалажа	15 01 01	папирна и картонска амбалажа	56528	56528	84744	65317	65317	83823
	Остали отпадни папир и картон	19 12 01	папир и картон	4752	28216		18506	18506	
		20 01 01	папир и картон	23464			0	0	
Батерије и акумулатори	Батерије и акумулатори	16 06 01*	оловне батерије	5249	5249	5249	163	163	163
		16 06 02*	батерије од никл-кадмијума	0			0		
		16 06 04	алкалне батерије (изузев 16 06 03)	0			0		
		16 06 05	друге батерије и акумулатори	0			0		
		20 01 33*	батерије и акумулатори укључени у 16 06 01, 16 06 02 или 16 06 03 и несортиране батерије и акумулатори који садрже ове батерије	0			0		
		20 01 34	батерије и акумулатори другачији од оних наведених у 20 01 33	0			0		
Текстил	Текстил	15 01 09	Текстил	0	580	580	0	455	455
		19 12 08	Текстил	580			455		
		20 01 11	Текстил	0			0		

Као што се види из табеле 18.:

- постоји извоз великих количина отпада за које у Србији постоје прерађивачки капацитети,
- наставља се тренд увоза и извоза истих врста отпада као што су на пример метали и отпадни папир. Чак и увоз из истих земаља у које је и отпад извезен.

САНИТАРНЕ ДЕПОНИЈЕ И РЕГИОНИ ЗА УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ

За одлагање неопасног отпада користе се санитарне депоније које представљају санитарно-технички уређен простор на коме се одлаже отпад који као материјал настаје на јавним површинама, у домаћинствима, у процесу производње, односно рада, у промету или употреби, а који нема својства опасних материја и не може се прерађивати односно рационално користити као индустријска сировина или енергетско гориво.

Према Националној стратегији управљања отпадом из 2003. године, предвиђено је затварање и рекултивација постојећих сметлишта и изградња 29 регионалних санитарних депонија, са центрима за сепарацију рециклабилног отпада и трансфер станицама. До сада је изграђено 10 санитарних депонија.

Подаци из табеле 19. приказују број изграђених депонија у периоду 2010-2016 година. Податке доставља Министарство надлежно за послове заштите животне средине, као и локалне самоуправе на чијој је територији санитарна депонија изграђена.

Табела 19. Број изграђених санитарних депонија по годинама

	2002	2003	2005	2010	2011	2014	2015	2016
Број санитарних депонија	1	1	2	2	1	1	2	0

Изграђене регионалне санитарне депоније у функцији:

1. Регионална санитарна депонија „Дубоко“ Ужице
2. Регионална санитарна депонија „Врбак“ Лапово
3. Регионална санитарна депонија Кикинда
4. Регионална санитарна депонија „Гигош“ Јагодина
5. Регионална санитарна депонија „Жељковац - Депонија два“ Лесковац
6. Регионална санитарна депонија „Мунтина падина“ Пирот
7. Регионална санитарна депонија „Јарак“ Сремска Митровица
8. Регионална санитарна депонија Панчево
9. Санитарна депонија „Метерис“, Врање
10. Санитарна депонија локалног карактера у општини Горњи Милановац

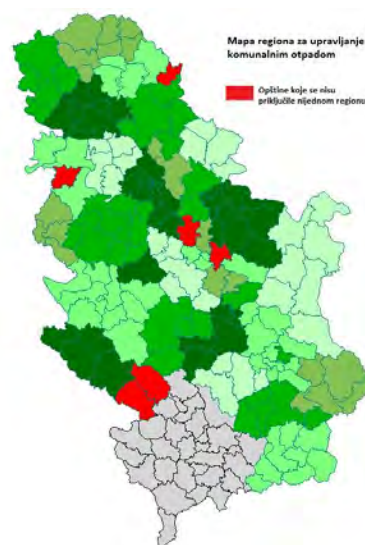
Регионалне депоније које су у изградњи:

1. Регионална санитарна депонија Суботица.
2. Регионална санитарна депонија Нова Варош
3. Регионална санитарна депонија Инђија

Мапа региона за управљање комуналним отпадом је дата на слици 4.

Према постојећим подацима 6 општина се још није прикључило ни једном региону за управљање отпадом.

Свака локална самоуправа је имала обавезу израде локалног плана управљања отпадом, као и сваки регион, израду регионалног плана управљања отпадом. На посебној интернет страници Агенције доступни су сви достављени планови управљања отпадом.

Слика 4. Мапа региона за управљање комуналним отпадом

На основу података о депоновању отпада издвојене су санитарне депоније, као и количине одложеног отпада на тим санитарним депонијама у периоду 2011 – 2016 година, што је дато у табели 20.

Табела 20. Количина одложеног отпада на санитарним депонијама

Санитарна депонија	2011	2012	2013	2014	2015	2016
РСД „Дубоко“ Ужице	3566	34135	65955	72757	72051	77930
РСД „Врбак“ Лапово	14924	25660	27873	24344	35580	49749
РСД Кикинда	20497	25212	23298	41018	54008	50903
РСД „Гигош“ Жагодина	50011	58975	69704	57667	62760	74113
РСД „Жељковац – Д2“ Лесковац	/	/	99475	122117	145769	143192
РСД „Мунтина падина“ Пирот	/	/	40537	41976	36956	31685
РСД „Јарак“ Сремска Митровица	/	/	/	17808	44545	48126
РСД Панчево	/	/	56666	63533	54098	64305
СД „Метерис“, Врање	/	/	2723,9	2593,9	178,8	199,3
СД „Вујан“, Горњи Милановац	/	/	11479	12731	14879	13628
УКУПНО	88998	143982	397710	456545	520824	553830

ЖКП И ДИВЉА СМЕТЛИШТА

У Србији још увек велики број општина/градова има сопствену депонију - сметлиште. Према подацима добијеним од локалних самоуправа које су достављале Агенцији за заштиту животне средине попуњавањем Упитника о депонијама на њиховој територији ЖКП организовано одлажу отпад на 123 депонија (сметлишта). То су углавном депоније за које је у складу са Стратегијом о управљању отпадом предвиђено санирање и затварање, јер већина не задовољава ни минимум техничких стандарда. Напомињемо да овај број није дефинитиван пошто 44 јединица локалне самоуправе није послало никакве податке о броју сметлишта на њиховој територији.

Капацитет постојећих депонија – сметлишта је у већини општина већ попуњен, док значајан број депонија не задовољава ни минимум техничких стандарда. Не постоји контролисано одвођење депонијског гаса који настаје разградњом отпада у депонији, што може довести до пожара или експлозије. Процедне воде из депонија се не сакупљају нити пречишћавају, што угрожава подземне и површинске воде и земљиште због високог садржаја органских материја и тешких метала. Не постоји систематски мониторинг емисија, процедурних вода, депонијског гаса итд.

Земљиште на којем су депоније лоциране је најчешће у својини Републике Србије. Старост депонија варира од 4 године (Бачка Паланка – Обровац, Бела Паланка, Мало Црниће, Панчево и Тутин) до 53 године (депонија у Силбашу, општина Бачка Паланка, која је у функцији од 1956. године). Подаци о димензијама и запремини тела депонија нису поуздани, с обзиром да за многе од њих не постоји одговарајућа техничка документација.

Око 70% активних депонија - сметлишта није предвиђено просторно-планским документима и немају урађену студија о процени утицаја на животну средину, нити имају потребне дозволе.

На овим сметлиштима често долази до самопаљења, при чему долази до емисије загађујућих материја. Депоније-сметлишта са највећим ризиком по животну средину и здравље људи су оне које се налазе на удаљеностима мањим од 100 m од насеља или на удаљеностима мањим од 50 m од обале реке, потока, језера или акумулације. Након санације, већина досадашњих одлагалишта може бити претворена у трансфер станице и центре за сакупљање рециклабилног отпада, а преостала ће се затворити изградњом регионалних депонија.

На дивља сметлишта, ван контроле општинских јавних комуналних предузећа, баца се око 20% генерисаног комуналног отпада у Србији. На основу достављених података на територији Републике Србије У 2015 години регистровано је 2170 дивљих сметлишта уз напомену да 48 општина није доставило податке о дивљим сметлиштима на њиховој територији.

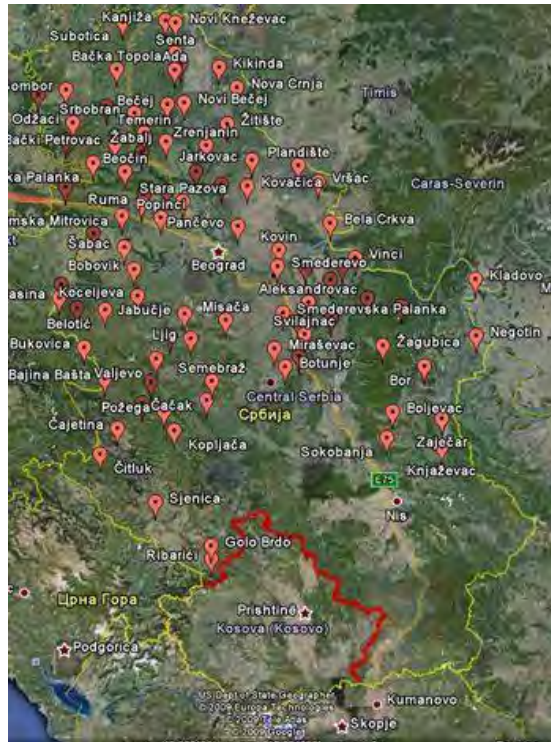
У већини случајева дивља сметлишта се налазе у сеоским срединама и последица су, у првом реду, недостатка средстава за проширење система сакупљања отпада, али и лоше организације управљања отпадом на локалном нивоу. Поред ових, ова сметлишта се често формирају дуж саобраћајница у путном појасу, од којих је већи проценат на косинама насипа путева, одакле се отпад једноставно баца киповањем из камиона. Такви простори су најчешће недоступни за уклањање. За депоновање се користе и природне депресије, јаме и вртаче где је чишћење практично немогуће.

Предвиђено је затварање и рекултивација постојећих сметлишта и изградња 26 регионалних санитарних депонија, са центрима за сепарацију рециклабилног отпада, постројењем за компостирање/МБТ и трансфер станицама. На подручју АП Војводине израђен је предлог микролокација на основу геолошких, хидролошких и инфраструктурних критеријума у складу са Стратегијом и Студијом просторног размештаја регионалних депонија и трансфер станица.

Главни изазови управљања отпадом у Србији још увек се односе на обезбеђивање добре покривености и капацитета за пружање основних услуга, као што су сакупљање, транспорт и санитарно одлагање отпада.

У складу са чланом 4. Закона о управљању отпадом прописана је обавеза јединицама локалне самоуправе да израде попис неуређених депонија на свом подручју и израде пројекте санације и рекултивације за постојеће несанитарне депоније – сметлишта, у складу са законом. Доношењем овог Правилника очекује се ажуран преглед несанитарних и дивљих сметлишта.

Мапа депонија Јавних комуналних предузећа и дивље и старе депоније је доступна на интернет страници Агенције. (Слика 5.). Последње иновирање података је урађено 2015 године. У плану је израда посебног модула за извештавање о несанитарним и дивљим сметлиштима, као и одговарајућа ГИС компонента.

Слика 5. Интернет страница Агенције везана за сметлишта

ДОЗВОЛЕ ЗА УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ

У складу са Законом о управљању отпадом, надлежни органи (Министарство, Секретаријат АП Војводине и локалне самоуправе) издају дозволе, воде регистар издатих дозвола и податке из регистра дозвола достављају Агенцији за заштиту животне средине. Агенција води регистар издатих дозвола за управљање отпадом на територији Републике Србије. База је доступна на интернет страници Агенције за заштиту животне средине.

Регистар издатих дозвола за управљање отпадом крајем маја месеца 2017 године садржи 1998 важећих дозвола. Број дозвола се смањило за 158 у односу на исти период 2016 године. Разлог за то је одређени број дозвола за сакупљање и транспорт које важе 5 година истекао, а предузећа их нису обновила.

Преглед важећих дозвола за управљање отпадом је дат на слици 6., а приказ дозвола по делатностима на слици 7.

ажурирано:
30.05.2017.

	МИНИСТАРСТВО			АП ВОЈВОДИНА			ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ
	Укупно	Неопасан	Опасан	Укупно	Неопасан	Опасан	Неопасан
Скупљање	712	670	198	67	63	24	179
Транспорт	834	789	195	84	81	24	192
Складиштење	132	104	95	99	88	51	592
Третман	126	101	86	79	76	34	486
Одлагање	3	3	1	3	2	2	33
Укупан број дозвола по надлежном органу	1051			172			775
Укупно издатих дозвола	1998						

Слика 6. Преглед важећих дозвола за управљање отпадом

Слика 7. Приказ дозвола по делатностима

На интернет страници Агенције урађен је посебан портал намењен претрази издатих дозвола. Произвођачи отпада, као и други власници отпада, могу да претражују базу података издатих дозвола у циљу проналажења будућих партнера за управљање отпадом.

На слици 8. је дат приказ портала Дозвола за управљање отпадом.

Дозволе за управљање отпадом

Индексни број отпада: [Каталог отпада](#)

Врста отпада: Опасан
 Неопасан

Врста дозволе: Сакупљање
 Транспорт
 Складиштење
 Третман
 Одлагање

Назив правног субјекта:

Надлежни орган који је издао дозволу:

Општина постројења:

Током 2016. године у оквиру Националног регистра извора загађивања, направљен је и регистар одузетих дозвола за управљање отпадом и до данас је евидентирано 7 одузетих дозвола из 5 предузећа. Слика 9.

ПИБ	Назив предузећа	Регистарски број дозволе	Број досијеа	Надлежни орган	Датум одузимања дозволе
106549927	ЕКО-21 ДОО ДОБРИЦА	198/1	19-00-00775/20015-16	Министарство	10.11.2016.
106549927	ЕКО-21 ДОО ДОБРИЦА	198	19-00-00529/2010-02	Министарство	10.11.2016.
102192352	ТИГАР ТУРЕС	148	19-00-00338/2010-02	Министарство	15.11.2016.
107783285	ДЕЛТА ЕКО СИСТЕМ	712	19-00-00320/2011-02	Министарство	13.12.2016.
101832251	ВЛАМИ	035.1	501.6-29/2012- В-04	Град Београд	29.9.2016.
101832251	ВЛАМИ	35	501.6-117/2011-В-04	Град Београд	29.9.2016.
104461405	ЕУРЕКА ГРОУП ДОО БЕОГРАД - У СТЕЧАЈУ	578	19-00-00530/2010-02	Министарство	20.4.2017

Слика 9. Регистар одузетих дозвола за управљање отпадом

АМБАЛАЖА И АМБАЛАЖНИ ОТПАД

На основу Закона о амбалажи и амбалажном отпаду и Правилника о обрасцима извештаја о управљању амбалажом и амбалажним отпадом у Агенцији за заштиту животне средине почело је 2010. године прикупљање и обрада података о амбалажи и амбалажном отпаду. Систем управљања амбалажом и амбалажним отпадом у складу са Законом је представљен на слици 10.

Слика 10. Систем управљања амбалажом и амбалажним отпадом у складу са Законом

Дозвола за управљање амбалажним отпадом има 6 оператора: СЕКОПАК, ЕКОСТАР ПАК, ДЕЛТА-ПАК, ЦЕНЕКС, ТЕХНО ЕКО ПАК и ЕКОПАК СИСТЕМ.

У табели 21. је дат преглед предузећа која извршавају своју законску обавезу по годинама.

Табела 21. Преглед по годинама предузећа која извршавају законску обавезу

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Број предузећа укључених у системе	492	1069	1306	1462	1616	1722	1771
Број предузећа која сама управљају својим отпадом	1	1	/	/	/	/	/
Број предузећа ван система	263	324	232	262	268	244	277
Укупно	756	1394	1538	1724	1884	1966	2048

Поређењем достављених извештаја оператора система управљања амбалажним отпадом, предузећа која самостално управљају амбалажним отпадом (дозвола за сопствено управљање) као и предузећа ван система, може се закључити:

- да се број предузећа која испуњавају законску обавезу повећава,
- све већи број предузећа преноси своје обавезе на националне оператере.

У табели 22. је дат приказ укупних количина амбалаже која је стављена на тржиште Републике Србије по годинама.

Табела 22. Количина амбалаже која је стављена на тржиште Републике Србије по годинама

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Предузећа у системима (t)	294014,9	334257,0	340409,3	317327,3	324408,6	339695,7	344661,8
Предузећа која сама управљају својим отпадом (t) *	6531,2	3736,9	/	/	/	/	/
Број предузећа ван система (t)	2790,7	5662,7	3836,7	4257,5	8607,9	11332,5	4139,0
Укупно	303336,8	343656,6	344246,0	321584,8	333016,5	351028,2	348800,8

* Предузеће са дозволом за самостално управљање амбалажним отпадом пренело је 2012. године своје обавезе на националне оператере

Анализом достављених података о количинама амбалаже пласиране на тржиште Републике Србије може се закључити:

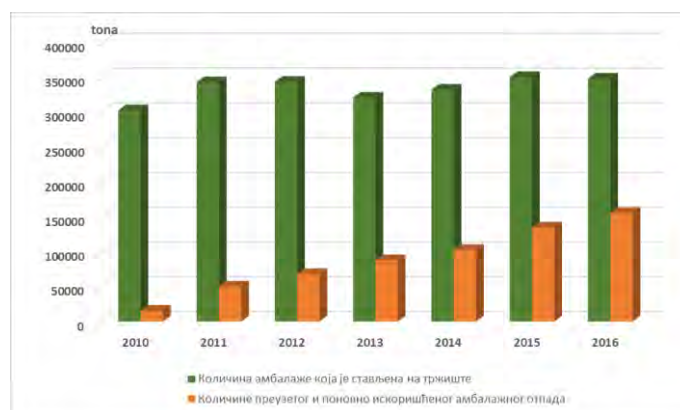
- пријављена количина амбалаже пласиране на тржиште је у порасту, што указује на све веће поштовање законске обавезе од стране предузећа,
- највећа количина амбалаже пласирана на тржиште Републике Србије збринута је од стране националних оператера

У табели 23. су дате количине преузетог и поновно искоришћеног амбалажног отпада по годинама.

Табела 23. Количине преузетог и поновно искоришћеног амбалажног отпада

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Предузећа у системима (t)	15294,0	49764,8	67915,8	87950,2	102672,5	134969,9	155753,0
Предузећа која сама управљају својим отпадом (t) *	171,0	222,8	/	/	/	/	/
Укупно	15466,0	49987,6	67915,8	87950,2	102672,5	134969,9	155753,0

На слици 11. је дат приказ Кретања количина амбалаже стављене на тржиште и поново искоришћеног амбалажног отпада у периоду 2010 – 2016. година.

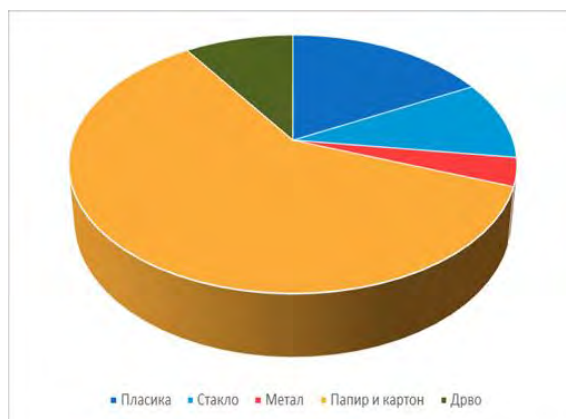

Слика 11. Кретање количина амбалаже стављене на тржиште и поново искоришћеног амбалажног отпада

Анализом података за прикупљени и поново искоришћени амбалажни отпад од стране оператера и предузећа са дозволом за самостално управљање амбалажним отпадом, закључује се:

- повећава се количина амбалажног отпада која је преузета и поново искоришћена,
- укупна количина преузетог амбалажног отпада је предата на поновно искоришћење.

Удели појединих врста амбалаже у укупној количини амбалаже у 2016. години је приказан на слици 12.

Слика 12. Удели појединих врста амбалаже у укупној количини амбалаже у 2016. години

На основу Плана смањења амбалажног отпада из Уредбе о утврђивању плана смањења амбалажног отпада за период од 2015. до 2019. године (Службени гласник РС, бр. 88/09) и Уредбе о утврђивању плана смањења амбалажног отпада за период од 2015. до 2019. године, може се закључити:

- да су сви оператери система управљања амбалажним отпадом испунили опште националне циљеве у свим годинама,
- остварени су специфични циљеве за све године за које су специфични циљеве прописани Уредбом. (Табела 24.)

Табела 24. Преглед остварености општих циљева за поновно искоришћење отпада

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
	5%	10%	16%	23%	30%	38%	44%
Секопак	5,2	13,9	17,4	23,3	31,6	39,7	44,6
Екостар пак	5,3	15	21	31,9	31,3	38,5	44,2
Делта пак	5	24,7	29,9	29,0	32,3	40,8	48
Ценекс	/	/	/	27,4	30,3	48,6	52,6
Техно Еко Пак	/	/	29,6	23,2	31,7	39,4	46,8
Екопак Систем	/	/	/	/	39,7	46,4	48,1
Просек	5,2	14,9	19,9	27,7	31,6	42,3	47,4

ПРОИЗВОДИ КОЈИ НАКОН УПОТРЕБЕ ПОСТАЈУ ПОСЕБНИ ТОКОВИ ОТПАДА

Подаци о посебним токовима отпада се достављају у складу са одредбама Уредбе о производима који после употребе постају посебни токови отпада, обрасцу дневне евиденције о количини и врсти произведених и увезених производа и годишњег извештаја, начину и роковима достављања годишњег извештаја, обвезницима плаћања накнаде, критеријумима за обрачун, висину и начин обрачунавања и плаћања накнаде ("Службени гласник РС", бр. 54/2010, 86/2011, 41/2013 - др. правилник и 3/2014)

Производи који после употребе постају посебни токови отпада јесу:

1. гуме од моторних возила (аутомобила, аутобуса, камиона, моторцикала и др.), пољопривредних и грађевинских машина, приколица, вучених машина и других машина и уређаја и остали слични производи;
2. производи који садрже азбест;
3. батерије или акумулатори;
4. сва минерална и синтетичка уља и мазива која више нису погодна за првобитну намену, а нарочито коришћена моторна уља и уља за мењаче, као и минерална уља за подмазивање, уља за турбине, хидраулична уља и остала минерална или синтетичка уља, као и свако уље које настаје обављањем угоститељске и туристичке делатности, у индустрији, трговини и другим сличним делатностима у којима се припрема више од 50 obroка дневно, као и отпадни муљ из производње јестивог уља;
5. електрични и електронски производи чији рад зависи од електричне струје или електромагнетних поља, као и производи намењени за производњу, пренос и мерење струје и електромагнетних поља, за коришћење код напона који не прелази 1000 V за наизменичну струју и 1500 V за једносмерну струју;
6. возило категорије М1 (моторно возило за превоз путника - путничко возило које, осим седишта возача има још највише осам седишта) или N1 (моторно возило за превоз терета - теретно возило чија највећа дозвољена маса није већа од 3,5 t), моторно возило са три точка, осим моторних трицикала (категирија L5 - тешки трицикл) и њихови неупотребљиви или одбачени делови.

Број предузећа која су доставила извештај о производима који након употребе постају посебни токови отпада је евидентиран у информационом систему Националног регистра извора загађивања и приказан је у табели 25.

Табела 25. Број предузећа која су доставила извештај о производима који након употребе постају посебни токови отпада

Година	Број предузећа
2013	4833
2014	6711
2015	7287
2016	6736 *

* Достављено до 27.07.2017.

Увоз појединих врста производа који након употребе постају посебни токови отпада су приказани у табелама од 26. до 31.

Табела 26. Гуме

Година	Укупна пријављена количина (комади)	Укупна пријављена количина (t)	Кориговане количине након уочене грешке у достављеним подацима * (t)
2010.	212177	25480,2	
2011.	160551	23151,6	
2012.	156649	23259,8	
2013.	22936	38857,0	
2014.	37565	33548,5	
2015.	40760	125192,4	31116,4
2016.	49317	155277,2	35796,2

* Предузеће је пријавило количине у килограмима уместо у тонама. За потребе овог извештаја је ова количина коригована у складу са подацима Управе царина.

Табела 27. Азбест

Година	Укупна количина
	(t)
2010.	425,92
2011.	26,49
2012.	5,18
2013.	3,50
2014.	0,07
2015.	0,03
2016.	0,01

Табела 28. Батерије и акумулатори

Година	Стартери (t)	Преносне батерије или акумулатори (t)	Индустријске батерије и акумулатори (t)	Укупно (t)
2010.	9415,53	554,99	2202,70	12173,22
2011.	9478,03	537,85	4016,52	14032,40
2012.	8474,55	512,96	3685,41	12672,92
2013.	10398,08	584,77	3825,77	14808,62
2014.	8997,73	590,99	3003,82	12592,54
2015.	9905,95	622,22	2738,83	13267,00
2016.	9031,86	575,09	3434,47	13041,42

Табела 29. Уља

Година	Укупна количина (l)	Укупна количина (t)	Укупно збир (t)
2010.	17212841,97	6557,69	22049,25
2011.	23968490,49	14614,28	36185,92
2012.	19527292,53	16502,64	34077,20
2013.	19092040,74	18320,48	35503,32
2014.	17029009,90	20767,05	36093,16
2015.	21495767,06	21225,53	40571,72
2016.	19121640,77	16446,86	33656,34

Табела 30. Електрични и електронски производи

Година	Укупна количина (комади)	Укупна количина (t)
2010.	3594836	25937,69
2011.	10146146	18836,67
2012.	9327921	8858,73
2013.	11492390	9199,82
2014.	25199706	12234,25
2015.	16186292	10075,31
2016.	12845433	9578,21

Табела 31. Возила

Година	Укупна количина (t)
2010.	Није се извештавало
19.11.-31.12.2011.	743,73
2012.	34428,74
2013.	75040,92
2014.	282709,27
2015.	122879,05
2016.	56520,05

Управљање отпадом од производа датих у табелама од 26 до 31 у периоду 2011 – 2016 година је приказано у табелама

Табела 32. Отпадне гуме

Године	Одложен отпад (t)	Третиран отпад (t)	Извезен отпад (t)	Увезен отпад (t)
2011	/	30984	/	/
2012	/	34114	/	532
2013	/	30150	/	496
2014	/	28766	/	781
2015	/	32400	/	537
2016	46	42422	/	247

Табела 33. Отпадни азбест

Године	Одложен отпад (t)	Третиран отпад (t)	Извезен отпад (t)	Увезен отпад (t)
2011	/	310	315	/
2012	306	43025	/	/
2013	279	30	/	/
2014	1647	/	/	/
2015	287	28	/	/
2016	963	/	/	/

Табела 34. Отпадне батерије и акумулатори

Године	Одложен отпад (t)	Третиран отпад (t)	Извезен отпад (t)	Увезен отпад (t)
2011	/	5295	/	/
2012	/	18322	2282	1952
2013	/	14059	4988	303
2014	/	10910	15427	24
2015	/	10227	14637	/
2016	/	9407	5249	163

Табела 35. Отпадна уља

Године	Одложен отпад (t)	Третиран отпад (t)	Извезен отпад (t)	Увезен отпад (t)
2011	/	5304	5	/
2012	/	3411	1304	/
2013	/	8245	79	/
2014	/	10136	/	/
2015	/	3042	245	/
2016	/	4343	116	/

Табела 36. Електрични и електронски отпад

Године	Одложен отпад (t)	Третиран отпад (t)	Извезен отпад (t)	Увезен отпад (t)
2011	/	7084	793	/
2012	62	10601	1381	/
2013	/	18998	2799	/
2014	0,1	20972	240	/
2015	/	27351	2311	/
2016	56	37004	3293	/

Табела 37. Отпадна возила

Године	Одложен отпад (t)	Третиран отпад (t)	Извезен отпад (t)	Увезен отпад (t)
2011	/	/	/	/
2012	/	/	/	/
2013	/	2583	/	/
2014	/	1914	184	/
2015	/	603	486	/
2016	/	1736	/	/

МЕДИЦИНСКИ И ВЕТЕРИНАРСКИ ОТПАД

На основу података достављених од стране здравствених установа за количине отпада из здравствене заштите људи и животиња евидентиране су количине створеног отпада приказане у табели по годинама.

У табели 38. је дата укупна количина медицинског и ветеринарског отпада по годинама за период 2011 – 2016. година.

Табела 38. Укупна количина медицинског и ветеринарског отпада по годинама

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Количина медицинског и ветеринарског отпада (t/god)	2852,81	2519,28	2455,35	2872,71	2821,98	2824,18

Из табеле се види да је се годишње произведе око 2.7 хиљада тона ове врсте отпада.

Произведени медицински и ветеринарски отпад по индексним бројевима је дат у табели 39.

Табела 39. Произведени медицински и ветеринарски отпад у периоду 2011-2016.

Индексни број	Опис отпада	2011	2012	2013	2014	2015	2016
18 01 01	оштри инструменти (изузев 18 01 03)	172,02	165,54	106,87	149,06	167,15	170,32
18 01 02	делови тела и органи укључујући и кесе са крвљу и крвне продукте (изузев 18 01 03)	57,26	48,43	37,65	44,30	50,22	45,70
18 01 03*	отпади чије сакупљање и одлагање подлеже посебним захтевима због спречавања инфекције	2465,43	2053,12	2199,08	2583,18	2470,33	2491,97
18 01 04	отпади чије сакупљање и одлагање не подлеже посебним захтевима због спречавања инфекције	57,3	136,04	40,85	36,48	52,19	33,71
18 01 06*	хемикалије које се састоје од или садрже опасне супстанце	23,18	28,63	11,69	6,27	22,86	18,07
18 01 07	хемикалије другачије од оних наведених у 18 01 06	21,11	5,02	2,53	1,00	0,00	0,00
18 01 08*	цитотоксични и цитостатични лекови	4,82	5,25	5,011	6,27	15,09	19,48
18 01 09	лекови другачији од оних наведених у 18 01 08	30,08	53,97	22,03	6,49	4,94	6,58
18 01 10*	отпадни амалгам из стоматологије	0,20	0,02	0,01	0,00	0,00	1,03
	УКУПНО 18 01	2831,20	2495,99	2425,71	2833,05	2782,79	2785,82
18 02 01	оштри инструменти (изузев 18 02 02)	0,01	1,80	0,16	0,23	0,08	2,01
18 02 02*	отпади чије сакупљање и одлагање подлеже посебним захтевима због спречавања инфекције	7,42	5,84	15,53	27,33	33,57	33,06
18 02 03	отпади чије сакупљање и одлагање не подлеже посебним захтевима због спречавања инфекције	12,88	14,48	8,93	2,59	2,10	2,34
18 02 05*	хемикалије које се састоје од или садрже опасне супстанце	0,35	0,35	0,00	0,11	0,11	0,00
18 02 06	хемикалије другачије од оних наведених у 18 02 05	0,00	0,00	0,00	5,00	0,00	0,00
18 02 07*	цитотоксични и цитостатични лекови	0,6	0,4	0,43	0	0	0,03
18 02 08	лекови другачији од оних наведених у 18 02 07	0,36	0,41	4,58	4,40	3,35	0,92
	УКУПНО 18 02	21,62	23,29	29,64	39,66	39,20	38,36
	Укупно група 18	2852,81	2519,28	2455,35	2872,71	2821,98	2824,18

Највише отпада чини отпад чије сакупљање и одлагање подлеже посебним захтевима због спречавања инфекције и то просечно за наведени период од 2.4 хиљаде тона.

ПРОЈЕКТНЕ АКТИВНОСТИ У АГЕНЦИЈИ ЗА ЗАШТИТУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Реализовани пројекти

У периоду од 2010 до 2016. године у одељењу Националног регистра извора загађивања одвијало се неколико пројеката који имају одлучујући значај за успостављање система извештавања о управљању отпадом:

1. Успостављање центра за управљање животном средином (ЕМЦ) у Србији

Трајање: 30. Новембар 2010 – 30. Мај 2013 године

Донатор: Министарство спољних послова Норвешке

Буџет: 2.743.425 ЕУР

Основни циљ пројекта:

Основни циљ пројекта је пружање подршке одељењу Националног регистра извора загађивања Агенције за заштиту животне средине Републике Србије у успостављању интегрисаног електронског извештавања у области заштите животне средине уз повећање доступности података јавности у складу са Архуском конвенцијом.

Други циљеви пројекта:

- Изградња капацитета индустрије, јавно-комуналних предузећа и државних институција у области управљања животном средином
- Интензивно ширење информација и подизање свести у овој области
- Подршка приступу информацијама, умрежавање и регионална сарадња

У току реализације овог пројекта:

- Урађен је информациони систем Националног регистра извора загађивања, као подршка интегрисаном електронском извештавању о животној средини у Републици Србији.
- Рађено је на повећању капацитета Агенције за заштиту животне средине, индустрије, јавно-комуналних предузећа и државних институција развојем организационе инфраструктуре ЕМЦ и софтверске подршке.
- Имплементирани су модели праћења емисија и извештавања за националне и међународне потребе.
- Подршка усклађености индустрије са директивама ЕУ из области животне средине, па и управљања отпадом.

У току пројектних активности развијен је информациони систем који омогућава Агенцији да ефикасно спроводи интегрисано електронско извештавање у области животне средине. Детаљнији приказ ИС је дат на почетку извештаја.

У оквиру пројекта одржано је 6 конференција са 100 и више учесника. Поред тога, одржано је преко 20 тренинга за индустрију, локалне самоуправе итд.

2. Помоћ у успостављању и унапређењу ПРТР регистра у земљама западног Балкана и Молдавији

Трајање: Март 2016 – Октобар 2016 године

Донатор: Савезно Министарство за заштиту животне средине, заштиту природе, грађевинарство и нуклеарну безбедност Савезне Републике Немачке

Буџет: за Србију 10000 ЕУР

Основни циљ пројекта:

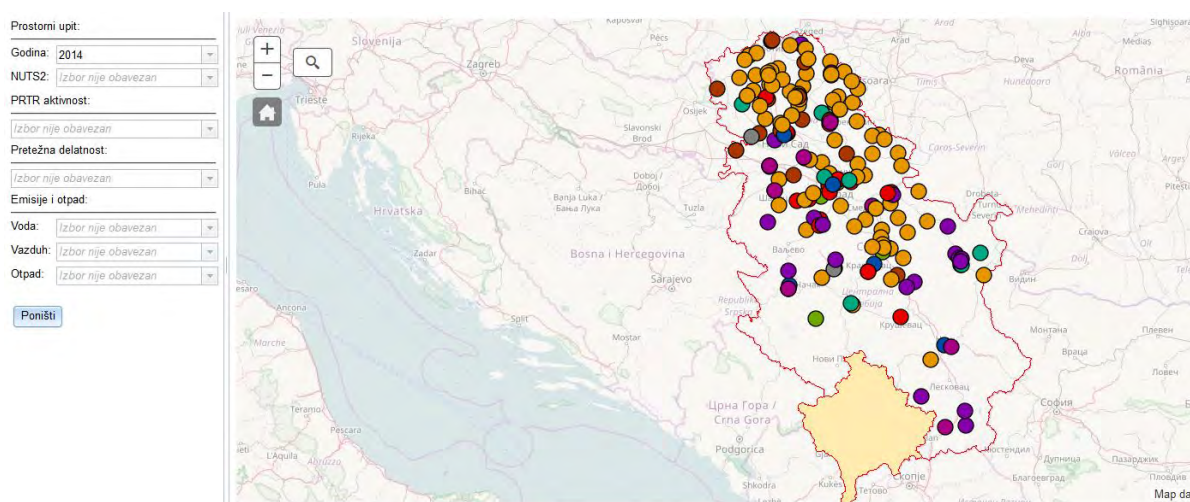
Основни циљ пројекта је повећање доступности података ПРТР регистра (Регистра великих извора загађивања) јавности у складу са Архуском конвенцијом. Овај Регистар обухвата 282 велика извора загађивања у Републици Србији који имају обавезу извештавања у складу са Правилником о методологији за израду националног и локалног регистра извора загађивања, као и методологији за врсте, начине и рокове прикупљања података ("Сл. гласник РС", бр. 91/2010 и 10/2013). Регистар обухвата емисије у ваздух и воде, као и управљање отпадом.

У току реализације пројекта развијен је интернет портал ПРТР регистра (Слика 13.) који омогућава већу доступност података из великих извора загађивања широј јавности. Портал је припремљен двојезично – српски и енглески.

На порталу је имплементиран и Географски информациони систем, тако да су сви подаци доступни и преко мапа. Слика 14.

Слика 13. Почетна страница портала ПРТР регистра

Слика 14. ГИС претрага на мапи

3. Повезивање ИС НРИЗ са ИС Агенције за привредне регистре

Трајање: Март 2017 – Јун 2017

Донатор: Самосталан пројекат Агенције за заштиту животне средине

Буџет: 0 ЕУР

Основни циљ

Основни циљ пројекта је повећање ажурности достављених података о предузећима. Наиме, предузећа имају обавезу да Агенцији пријаве сваку статусну промену – промену назива, директора, адресе предузећа, што најчешће не испуњавају, осим великих предузећа. У том циљу, подаци о предузећима се аутоматски ажурирају у складу са променама података у регистру Агенције за привредне регистре.

Пројекти у реализацији

У току је реализација пројекта

1. Праћење токова отпада у Србији

Трајање: 13. Јануар 2014 – 31. Октобар 2017

Донатор: Министарство спољних послова Норвешке,

Буџет: 850,000 ЕУР

Основни циљ

Основни циљ пројекта „Праћење токова отпада у Србији“ је подршка успостављању ефикасног система праћења и извештавања о управљању токовима отпада у Србији у Агенцији за заштиту животне средине Србије. Успостављање таквог система праћења и извештавања заснива се на интегрисаном информационом систему који има могућност складиштења информација и управљања свим информацијама о токовима отпада, од производње отпада до поновне употребе, одлагања или извоза отпада.

Активности

У току реализације пројекта развијен је потребни софтвер у циљу унапређења праћења токова отпада и кретања сваке пошиљке отпада у Србији на дневном нивоу, како опасног тако и неопасног. Побољшана је имплементација Документа о кретању отпада у систему извештавања, чиме је створена могућност да се реализује праћење и извештавање о токовима отпада.

На основу података који се прикупљају кроз новоразвијени информациони систем, СЕПА је у могућности да генерише детаљније информације о управљању отпадом и токовима отпада. Тиме СЕПА обезбеђује релевантне информације о количинама отпада које до сада нису у потпуности праћене. Релевантни софтвер је ојачао капацитете државне администрације и успоставио бољу сарадњу између државних органа подижући управљање отпадом на виши ниво према принципима хијерархије управљања отпадом, самодовољности и загађивач плаћа. Такође је важно истаћи да унапређење постојећег система извештавања је довело до повећања капацитета органа који припремају политику и доносе одлуке на свим нивоима, да сачине и имплементирају стратешке документе у вези са отпадом, као и пратеће акционе планове.

Резултати пројекта

- Повећање броја оператора који имају обавезу извештавања о управљању отпадом укључењем држалаца отпада у Национални регистар извора загађивања кроз измене

садашњих подзаконских аката. Ове промене су углавном усмерене на сакупљаче отпада, власнике залиха отпада, трговце отпадом, односно субјекте који су укључени у процес управљања отпадом који стварно не повећавају односно не смањују укупну количину отпада у Србији.

- Повећање обавеза извештавања у вези са транспортом отпада у Србији кроз имплементацију електронске верзије Документа о кретању опасног отпада, у складу са директивом WFD. Ова активност биће подржана и применом измена садашњег Закона о управљању отпадом.
- Израда електронске верзије образаца који су осмишљени за нове субјекте извештавања.
- Израда ГИС компоненте за новоразвијени систем, као и њена интеграција у постојећи систем.
- Одржавање 10 радионица за коришћење софтвера за извештавање.

2. Модул ИС управљања отпадом за прекогранични транспорт отпада

Трајање: 1 Јуни 2017 – 1. Септембар 2017

Донатор: Самосталан пројекат Агенције за заштиту животне средине

Буџет: 0 ЕУР

Основни циљ

Основни циљ пројекта је примена ИС НРИЗ у припреми докумената за прекогранични транспорт отпада. Овај пројекат је директна подршка Одељењу за управљање отпадом Министарства заштите животне средине и извозницима отпада у изради докумената за увоз, извоз и трансфер отпада. Агенција ће овим пројектом имати и ажуриране податке за извештавање према Базелској конвенцији.

Пројектне активности

- Израда одговарајућег модула информационог система
- Обука запослених у Министарству и извозника за коришћење софтвера.

3. Правилно управљање и коначно збрињавање ПЦБ-а;

Трајање: 2017 – 2018

Донатор: Министарство заштите животне средине Републике Србије, ЈП Електропривреда Србије (ЕПС), ГЕФ и ЈП Железнице Србије.

Буџет: ? ЕУР

У оквиру пројекта је инован Правилник о управљању ПЦБ у делу достављања података о ПЦБ опреми и ПЦБ отпаду. Извештавање је припремљено у складу са принципима електронског извештавања.

Планирани пројекти

У току свакодневног рада Информациони систем се допуњује и оптимизује, а извештавање проширује у складу са захтевима Министарства, заинтересоване јавности и сл. Планирани су следећи пројекти у циљу повећања ефикасности извештавања у области управљања отпадом:

1. Унапређење извештавања локалних самоуправа

У оквиру овог пројекта потребно је у посебан модул ИС објенити постојеће обавезе извештавања и развити додатне обавезе у складу са постојећом законском регулативом везане за управљање отпадом, али и за друге обавезе извештавања.

Процењена вредност пројекта – 7000 ЕУР.

2. Развој модула за извештавање о отпадним возилима

У оквиру пројекта потребно је развити модул за извештавање од стране оператера за управљање отпадним возилима у складу са националним законодавством и међународним обавезама извештавања.

Процењена вредност пројекта – 8000 ЕУР.

АНАЛИЗА ИЗАЗОВА И ПРОБЛЕМА СА РЕШЕЊИМА И ПРОЦЕНОМ РИЗИКА

Највећи изазов, односно једини изазов, за Одељење Националног регистра извора загађивања у чијој је надлежности област управљање отпадом је – Како на време прикупити квалитетне податке од свих обвезника извештавања?

Основни циљ Агенције је да има довољан број тачних, међународно упоредљивих и признатих података, на којима се заснива прорачун низа индикатора који се достављају међународним организацијама, што је уз постојећу законску регулативу врло тешко изводљиво.

Напори Агенције се могу сагледати у два правца:

1. Обезбеђивање довољног броја података
2. Обезбеђивање довољног квалитета података.

Обвезници извештавања су веома добро упознати са свим мањкавостима законског оквира за прикупљање података, као и малу могућност примене других алата принуде, који Агенцију за заштиту животне средине, па и Министарство држи у подређеном положају. То се јасно види из Табеле 40.

Табела 40. Евиденција достављања података у Национални регистар извора загађивања

Datum	Образак 1	Образак 2 GVE	Образак 3	Образак 4	Образак 5 GIO 1	GIO 2	GIO 3	GIO 4	GIO 5	KOM 1	PTP 2	AAO 1	AAO 2	Укупно достављених извештаја	Укупно PRTR постројења испунило обавезу
27.07.2017	323	1495	308	1	11052	33	306	93	48	96	6788	1894	6	22443	249
31.03.2017	271	1356	285	1	10366	33	275	86	46	88	4792	1789	6	19394	189
Razlika	52	139	23	0	686	0	31	7	2	8	1996	105	0	3049	60

Када се посматрају подаци из табеле 40. види се да је после рока за достављање података за овај извештајни период (31.3.2017.) у информациони систем НРИЗ достављено укупно 3049 извештаја, од којих је највише за производе који након употребе постају посебни токови отпада јер се на основу ових извештаја плаћа накнада у складу са Уредбом о производима који после употребе постају посебни токови отпада, обрасцу дневне евиденције о количини и врсти произведених и увезених производа и годишњег извештаја, начину и роковима достављања годишњег извештаја, обвезницима плаћања накнаде, критеријумима за обрачун, висину и начин обрачунавања и плаћања накнаде ("Службени гласник РС", бр. 54/2010, 86/2011, 41/2013 - др. правилник и 3/2014).

На интернет страници Националног регистра извора загађивања намењеног евиденцији достављања података објављени су подаци о свим предузећима која су или нису испунила своју обавезу. (Слика 15.)

Слика 15. Евиденција достављања података

DOSTAVLJANJE PODATAKA ZA NACIONALNI REGISTAR IZVORA ZAGAĐIVANJA

PRTR REGISTAR (REGISTAR VELIKIH IZVORA ZAGAĐIVANJA)

- [Preduzeća koja su dostavila izveštaje](#)
- [Preduzeća koja nisu dostavila izveštaje](#)

PROIZVODI KOJI NAKON UPOTREBE POSTAJU POSEBNI TOKOVI OTPADA

- [Preduzeća koja su dostavila izveštaje](#)
- [Preduzeća koja nisu dostavila izveštaje](#)

UPRAVLJANJE OTPADOM

Proizvođači otpada - GIO1

- [Preduzeća koja su dostavila izveštaje](#)

Operateri na deponiji - GIO2

- [Preduzeća koja su dostavila izveštaje](#)
- [Preduzeća koja nisu dostavila izveštaje](#)

Operateri postrojenja za tretman - GIO3

- [Preduzeća koja su dostavila izveštaje](#)
- [Preduzeća koja nisu dostavila izveštaje](#)

Izvoznici otpada - GIO4

- [Preduzeća koja su dostavila izveštaje](#)
- [Preduzeća koja nisu dostavila izveštaje](#)

Uvoznici otpada - GIO5

- [Preduzeća koja su dostavila izveštaje](#)
- [Preduzeća koja nisu dostavila izveštaje](#)

као и тренд достављања података током године. (Слика 16.).

Слика 16. Дневни преглед достављања извештаја

Обвезници извештавања на све могуће начине покушавају да избегну своје обавезе без обзира на област – Емисије у ваздух или воде, отпад и сл. изјављујући да нису знали да треба да извештавају, да не умеју да сакупе податке или да једноставно неће да извештавају.

Није прихватљиво да предузећа не знају за обавезу извештавања након 6 или 7 година од када су донета подзаконска акта. Из праксе се види да обвезници извештавања међусобно врло ефикасно размењују информације. У циљу превазилажења овог проблема, Агенција сваке године, почетком априла, свим обвезницима достави допис у којим их да нису нису испунили своје обавезе.

Један од проблема који се јавља је да предузећа немају континуитет у извештавању, осим великих оператера. Код неких се сваке године мења особа која доставља извештај, тако да се из године у годину добијају различити подаци.

Ко су све обвезници извештавања је јаван податак доступан на сајту Агенције. За предузећа која извештавају о увозу производа, на основу података Управе царина дати су и подаци о врсти производа која су увозили, што је дато на слици 17.

Mesto	PIB	Preduzeće	Adresa	Grupa Proizvoda
Ada	103078149	VOYSAT	Vuka Karadžića 16	Elektricni i elektronski proizvodi
	108077309	TAMAS TOROK PR UGOSTITELJSKA RADNJA FAUSTO ADA	SRC Adica bb	Akumulatori na vozilima Gume na vozilima Vozila
Adrani	103162459	D.K. EUROKAR - U LIKVIDACIJI	Adrani 572b	Akumulatori na vozilima Gume na vozilima Vozila
	106275397	SINGLE COFFEE&TEA	Adrani 36	Elektricni i elektronski proizvodi
	109077268	VUERRE	/ 297	Akumulatori na vozilima

Слика 17. Предузећа која су увозила производе који након употребе постају посебни токови отпада

У циљу подизања капацитета обвезника извештавања, запослени у Одељењу Националног регистра сваке године одрже између 15 и 20 семинара, самостално или у сарадњи са Министарством, о свим темама везаним за извештавање, а нарочито за новоуспостављена извештавања. Примера ради, за Документ о кретању отпада, као нову обавезу извештавања, је од половине марта месеца одржано 7 семинара у целој Србији. Просечан одзив обвезника се креће преко

100, па чак и до 200 полазника. Негативан пример је семинар у Сремској Митровици 2013. године када је на скуп дошла само једна особа.

У циљу додатне помоћи предузећима Агенција је припремила упутство у којем је детаљно објашњено шта треба учинити да би се извештај доставио. Ово упутство је доступно на порталу за извештавање. Осим тога, 2014. године је успостављена Email адреса nrizpodrska@sepa.gov.rs. где обвезници исто тако могу добити информације везане за извештавање. У току прошле године је преко ове Email адресе одговорено на преко 16000 електронских порука. Од ове године у Агенцији функционише и *НРИЗ Help Desk* где предузећа у директном контакту са добро обученим администраторима информационог система НРИЗ могу да добију све информације које су им потребне. Према евиденцији администратора, у периоду од 25.03. до 02.04. када највише извештаја стиже, током дана се одговори на преко 350 -400 телефонских позива.

Обвезници који неће да доставе извештаје најчешће спадају у групу оних који морају да плате такозване еко-накнаде - накнаду за загађивање или накнаду за производе који након употребе постају посебни токови отпада. Агенција у сарадњи са инспекцијом заштите животне средине сваке године покушава да повећа обухват прикупљања података од несавесних обвезника. У 2014. години прекршајним судовима је достављено преко 6000 захтева за покретање прекршајног поступка против оних који нису доставили своје извештаје Агенцији. Судови су пресуђивали за исто дело на екстремно различите начине – казна се кретала од 500 динара па до милион динара. У одређеном броју случајева, судови су пресудили ослобађајућу пресуду или су прогласили Агенцију за ненадлежну за покретање поступка.

Од 2016. године у овим активностима ангажована је и Управа криминалистичке полиције, Одељење за привредни криминал која процесуира обвезнике чија је накнада већа од 480 хиљада динара, где је недостављање извештаја у Кривичном законнику Републике Србије окарактерисано као утаја пореза. У току 2016 године, инспектори УКП-а су извршили увиђај у преко 100 предузећа која су увозила производе, махом возила и чија накнада износи више десетина милиона динара и предали их надлежним судовима. Према досадашњим сазнањима ни један процес још није започет.

Други изазов је контрола достављених података. Контрола података се врши на неколико начина и у одређеном броју случајева се утврђује грешка у извештају. Грешка може да буде позитивна, тј. достављене вредности су прецењене, односно негативна – подцењене вредности. Извештаји садрже довољно података да се ефикасно може извршити контрола на више начина - поређењем истих података кроз године, или са производњом појединих производа (нпр. енергија, цемент, храна) или потрошњом сировина, горива и сл.

Обвезници извештавања често неће да сарађују са администраторима информационог система, мислећи да ће на неки начин бити оштећени, што апсолутно није циљ, а нарочито ако морају да плате еко-накнаду. У циљу решавања насталих проблема, предузећа су у могућности да дођу у Агенцију и да се у разговору са администратором дође до задовољавајућег решења или то могу да ураде путем електронске поште. Уколико нема решења, ангажују се инспектори заштите животне средине који налажу кориговање података. Треба нагласити да овде наведене активности могу да трају и по месец, два док предузеће коригује своје податке, што је са аспекта ефикасности апсолутно неприхватљиво.

Решења за наведене проблеме и изазове

На основу досадашњих искустава у имплементацији законске регулативе у области извештавања за управљање отпадом, предлаже се неколико решења у циљу решавања претходно наведених проблема.

1. Боља и ефикаснија имплементација постојеће законске регулативе у области заштите животне средине са аспекта испуњавања обавеза од стране оператера. Оператери не испуњавају своје обавезе извештавања уколико су сигурни да им не прети инспекцијски надзор. Једно од решења је запошљавање једног инспектора чије ће радно место бити у Агенцији и који ће решавати настале проблеме одмах на лицу места, као и једног правника који ће се бавити жалбама, припремом документације за покретање прекршајних поступака и сарадњом са управом криминалистичке полиције. Овим би се значајно скратило и време решавања и жалби и корекције погрешно унетих података.
2. Измена појединих законских одредби и одговарајућих подзаконских аката у циљу повећања ефикасности прикупљања података. Оцењено је да нека постојећа законска решења не омогућавају довољно ефикасно прикупљање података. Као што је раније речено Агенција је у подређеном положају у односу на обвезнике. Искуства из других земаља (Швајцарска, Норвешка, Данска), показују да је могуће 100 %-тно прикупљање података и без подзаконских аката и прописивања обавезе.
3. Посебно важна је измена и допуна Уредбе о производима који после употребе постају посебни токови отпада... и њено усвајање до краја године, јер је ову уредбу могуће спроводити само за целу годину. Нацрт Уредбе је направљен у Агенцији на основу постојећих искустава и проблема.
4. Ниске казне за недостављање података. Казна за недостављање података се креће од 500.000 до 1.000.000 динара, што код производа који након употребе постају посебни токови отпада омогућује избегавање плаћања накнаде. Уколико се покрене прекршајни поступак против предузећа чија накнада износи више од милион динара, он ће платити казну, чиме се ослобађа плаћања накнаде која може бити и више десетина милиона динара (нпр. увозници половних возила).
5. Поједностављење радних процедура у циљу повећања ефикасности. Као пример може се навести врло сложена процедура решавања по жалби на решење о висини накнаде за производе који након употребе постају посебни токови отпада. Жалбе су у највећем броју случајева последица грешака при уносу података у информациони систем од стране обвезника. Предузеће се жали на решење јер је оно само изазвало грешку при уносу, што је разлог за жалбу у преко 99% случајева. Жалбу Министарство (Одељење за економске инструменте) доставља Агенцији која жалбу заједно са достављеним подацима доставља инспекцији. Инспекција на терену утврђује право стање и решење враћа Агенцији, која на основу инспекцијског налаза омогућује измену података. Измењени подаци се достављају Одељењу за економске инструменте које врши корекцију решења о висини накнаде. Ту се предлаже и увођење високе административне таксе за покретање решавања по жалби јер је ово највероватније једини ефикасан метод да би се смањило обим активности решавања по жалбама, чији је разлог погрешан унос података од стране самих предузећа.

Процена ризика

Ризици који могу да настану уколико се не изврше наведене измене постојећег система:

1. Смањење прилива финансијских средстава у буџет Републике Србије,
2. Све нижи квалитет достављених података,
3. Немогућност испуњавања обавеза извештавања у процесу придруживања Србије Европској унији,
4. Недостатак или неадекватни подаци неопходни за преговоре Преговарачке групе 27.